

LIFE-Nature Project LIFE12 NAT/GR/000688

CYCLADES Life: Integrated monk seal conservation of Northern Cyclades

Harokopio University of Athens

Department of Geography

ACTION D.2: Assessment of the level in which the project's actions have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the conservation status of the project's sites, habitats and species

Annual assessment report of the impact of the concrete conservation actions on key stakeholders

December 2016

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επιστημονική συζήτηση για τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων επισημαίνει ότι για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία είναι απαραίτητη η ενεργή (σε αντίθεση με τη παθητική) συμμετοχή του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών (βλέπε Ostrom 2007, Berkes et al. 2008). Σήμερα, η συνδιαχείριση των αλιευτικών πόρων θεωρείται απαραίτητο μέσο για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Η σχετικά πρόσφατη έννοια της «αλιευτικής διαχείρισης με βάση το οικοσύστημα» (Ecosystem Based Fisheries Management) επιδιώκει να συγκεράσει βιολογικές και κοινωνικο-πολιτισμικές πτυχές σε ένα ολιστικό πλαίσιο για την προσέγγιση της περιβαλλοντικής προστασίας (Field & Francis 2006, Morishita 2008, Olson 2011).

Στην παρούσα ερευνητική δράση, η συμμετοχή του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών (π.χ. επαγγελματίες/ ερασιτέχνες αλιείς, τοπικός πληθυσμός, κ.λπ.) αποτελεί μια από τις προκλήσεις σχετικά με το πώς αυτά θα ενταχθούν σε ένα σχέδιο αλιευτικής διαχείρισης με βάση το οικοσύστημα. Βέβαια το σχέδιο αυτό αποτελεί ένα νέο δεδομένο που χρειάζεται να ληφθεί υπόψη για την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών, οι οποίες σήμερα καλούνται να αναπροσαρμόσουν τις δραστηριότητές τους προκειμένου να επιτύχουν την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών.

Οι δύο περιοχές έρευνας, η Σύρος και η Άνδρος μολοντί ανήκουν στο ίδιο σύμπλεγμα νησιών (Βόρειες Κυκλάδες) παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους ως προς την πληθυσμιακή δυναμική τους και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους. Η εμπειρική έρευνα ανέδειξε ότι αν και η αλιεία συνεισφέρει σε μικρό ποσοστό στην οικονομική δραστηριότητα των δύο περιοχών, δεν μπορεί να αγνοηθεί το γεγονός ότι οι παράκτιοι αλιείς αποτελούν σημαντικό παράγοντα για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης και των θαλάσσιων πόρων πέριξ των δύο νησιών.

Η εμπειρική έρευνα που διενεργήθηκε από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο στη δράση A2 περιλάμβανε μια πολυ-μεθοδολογική προσέγγιση - συνδυάζοντας ποσοτικές και ποιοτικές μεθόδους συλλογής δεδομένων – προκειμένου να προσεγγίσει τα ζητήματα της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, του ρόλου της αλιείας και των στάσεων για την αλιεία και την προστασία του περιβάλλοντος στις δύο περιοχές έρευνας.

Στην παρούσα δράση (D2) συνεχίζεται η συλλογή και η ανάλυση εμπειρικού υλικού με απώτερο στόχο να αξιολογηθεί ο βαθμός κατά τον οποίο οι δράσεις του προγράμματος έχουν επηρεάσει τις στάσεις των ενδιαφερομένων μερών στις δύο περιοχές αναφορικά με την περιβαλλοντική προστασία. Επιπρόσθετα, η ανάλυση

των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων θα συμβάλει στη συγκρότηση ενός ερμηνευτικού πλαισίου για τη κατάρτιση μιας σειράς κοινωνικοοικονομικών δεικτών, οι οποίοι θα αξιολογούν την επίδραση των δράσεων του έργου.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι και στα δύο νησιά κυριαρχεί η άποψη ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον. Οι επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών φαίνονται να διατυπώνουν ευνοϊκές προς το περιβάλλον στάσεις - χαμηλότερες συγκριτικά με τον τοπικό πληθυσμό - αλλά υποστηρικτικές για το επάγγελμά τους.

Από τις αναλύσεις των απόψεων των ερωτώμενων στις δυο περιοχές όσον αφορά το μέλλον της αλιείας, καταγράφεται γενικότερα η ανάγκη στήριξης της αλιείας, η ανάγκη περιορισμού της εντατικής αλιευτικής δραστηριότητας, η ανάγκη καταπολέμησης της παράνομης αλιείας και η ανάγκη περιορισμού της αλιείας προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον. Επιπλέον, διαφαίνεται η γενικότερη αποδοχή του περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας ως μιας λύσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της μείωσης των αλιευμάτων αλλά και ως μέτρο για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι διαφορετικές απόψεις καταδεικνύουν την ανάγκη περισσότερης ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση και τις προοπτικές της αλιείας στις δύο περιοχές, έτσι ώστε οι προτάσεις να συνδέονται με πραγματικές ανάγκες και όχι με αυτές που προσλαμβάνει η κάθε ομάδα πληθυσμού (τοπικός πληθυσμός, επαγγελματίες, ερασιτέχνες αλιείς).

Βασικό διακύβευμα αποτελεί ο βαθμός στον οποίο οι άμεσα επηρεαζόμενες πληθυσμιακές κατηγορίες των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων θα συναινέσουν/ συνεργαστούν και θα συμμετάσχουν ενεργά σε κάποιο μέτρο περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας στην οριοθετημένη θαλάσσια περιοχή της Γυάρου.

Summary

The scientific debate about fisheries management highlights that effective environmental protection requires the active (as opposed to passive) participation of stakeholders (see Ostrom 2007, Berkes et al. 2008). Currently, the co-management of fishery resources is considered as a necessary tool that safeguards the sustainability of marine ecosystems. The relatively recent concept of *Ecosystem Based Fisheries Management* seeks to integrate biological and socio-cultural aspects into a holistic framework for addressing environmental protection (Field & Francis 2006, Morishita 2008, Olson 2011).

During the current action, the way that the relevant stakeholders (e.g. professional/amateur fishermen, local population, etc.) will be integrated in an ecosystem based fishery management plan presents a major challenge. In fact, this plan constitutes a new aspect that needs to be taken into account for the development of local communities, which are now invited to adjust their activities in order to achieve environmental protection and sustainable development.

The two research areas, Syros and Andros, despite the fact that they belong to the same group of islands (North Cyclades) they vary significantly in terms of population dynamics and socio-economic characteristics. The empirical research showed that even though fisheries contribute a small proportion of financial activity in both areas, it cannot be ignored that coastal fishermen constitute a significant factor for coastal zone management and the management of surrounding marine resources.

The empirical research conducted by Harokopio University in Action A2 implemented a multi-methodological approach – combining quantitative and qualitative methods of data collection – in order to examine the socio-economic situation of the two islands, the role of fisheries and the attitudes towards fisheries and environmental protection in both research areas.

In Action D2 the data collection and empirical analysis continues, aiming to assess the level in which the project's actions have influenced the attitudes of key stakeholders in favour of the conservation status of the project's sites, habitats and species. Additionally, the analysis of quantitative and qualitative material will contribute to the construction of an interpretative (policy/ synthetic) framework for the establishment of a number of socio-economic indicators, which will monitor the impact of project's activities.

It is important to be noted that in both islands the view that fishing should be restricted in order to protect the environment is widely shared among the local population including the fishermen. Professional fishermen of both areas seem to express more favorable attitudes towards the environment – though to a lesser extent than the local population – but supportive for their profession.

From the analysis of respondents' attitudes regarding the future of fisheries in both areas, the need to support fishing activity is generally recorded; but also the need to reduce the intensive fishing activity, the need to combat illegal fishing activities and the need to restrict fishing activity in order to protect the environment. Moreover, it is obvious that there is a general acceptance of limiting fishing activity as a solution

to deal with the problem of reducing fisheries, but also as a measure for environmental protection.

The analysis of the attitudes of local stakeholders reveals the need for more information regarding the socioeconomic and environmental conditions as well as the fisheries prospects in both areas. The proposals for addressing environmental protection should of course take into account people's needs so that the various stakeholders (local population, professional/amateur fishermen) will be engaged in the design and implementation of the ecosystem based fishery management plan.

The key challenge is how to involve the directly affected population groups of professional/amateur fishermen in the aforementioned plan, to gain their consent (and cooperation) for its implementation, and also to engage them to actively participate despite the measures of restricting the fishing activity in the protected area of Gyáros.

3^η Συνάντηση Εργασίας της Επιτροπής Συνδιαχείρισης Γυάρου
Ερμούπολη Σύρου, 3-4 Νοεμβρίου 2016,

Τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης και οι στάσεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού

Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος
Τμήμα Γεωγραφίας
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

LIFE-Nature Project LIFE12 NAT/GR/000688
CYCLADES Life: Integrated monk seal conservation of Northern
Cyclades

Δομή της παρουσίασης

- ▶ Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- ▶ Μεθοδολογία
- ▶ Τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης
- ▶ Στάσεις και απόψεις των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού
- ▶ Συμπερασματικά σχόλια

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- ▶ Η συν-διαχείριση των αλιευτικών πόρων θεωρείται σήμερα ένα απαραίτητο μέσο για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των θαλασίων οικοσυστημάτων.
- ▶ Η σχετικά πρόσφατη έννοια της οικο-συστημικής αλιευτικής διαχείρισης (Ecosystem Based Fisheries Management) επιδιώκει να συγκεράσει βιολογικές και κοινωνικο-πολιτισμικές πτυχές σε ένα ολιστικό πλαίσιο για την προσέγγιση της περιβαλλοντικής προστασίας (Field & Francis 2006, Morishita 2008, Olson 2011).
- ▶ Η πρόσφατη διεθνής βιβλιογραφία υπογραμμίζει ότι η οικο-συστημική αλιευτική διαχείριση, πρέπει να λαμβάνει υπόψη και την ανθρώπινη παρουσία, δηλαδή τόσο τους αλιείς όσο και τις ευρύτερες τοπικές/ νησιωτικές/ παράκτιες κοινωνίες (Olson 2011).

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

- ▶ Η σχετική επιστημονική συζήτηση επισημαίνει ότι για την αποτελεσματική περιβαλλοντική προστασία είναι απαραίτητη η ενεργής - σε αντίθεση με τη παθητική - συμμετοχή του συνόλου των ενδιαφερομένων μερών (Ostrom 2007, Berkes et al. 2008).
- ▶ Πρόκληση της παρούσας έρευνας/ μελέτης είναι με **ποιό τρόπο** το σύνολο των ενδιαφερομένων μερών (επαγγελματίες/ ερασιτέχνες αλιείς, τοπικός πληθυσμός, κ.λπ.) **μπορεί να συμμετάσχει** σε ένα σχέδιο οικο-συστημικής αλιευτικής διαχείρισης **εισάγοντας παράλληλα νέες προκλήσεις** εγείρονται για την ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών, καθώς οι τελευταίες καλούνται **να αναπροσαρμόσουν τις δραστηριότητές τους** για την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών.

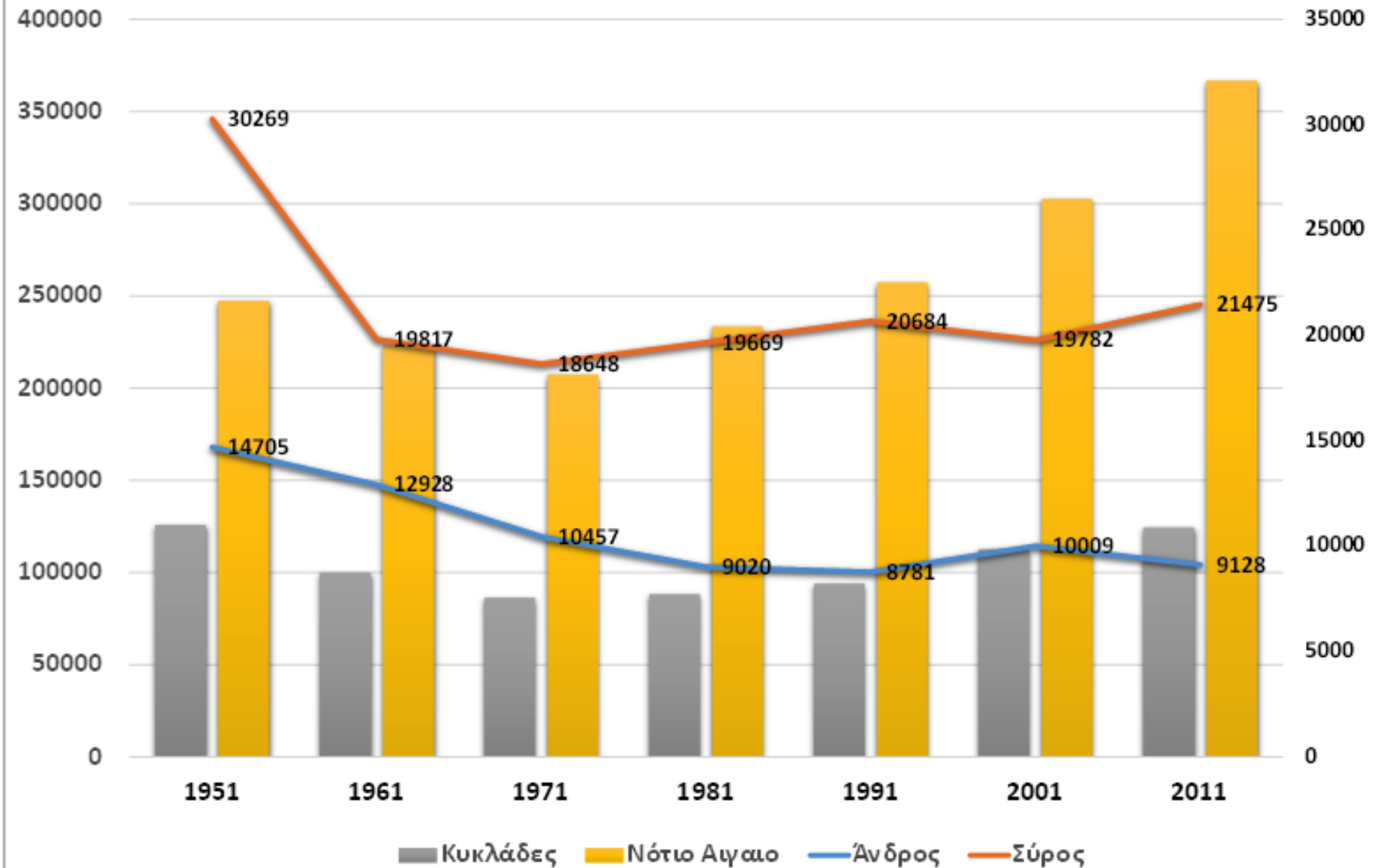
Μεθοδολογία

- ▶ Η παρουσίαση στηρίζεται σε εμπειρικά στοιχεία που συλλέχθηκαν στα δύο νησιά (Σύρο και Άνδρο) την περίοδο Ιουλίου-Νοεμβρίου 2014.
- ▶ Ειδικότερα χρησιμοποιήσαμε δύο προσεγγίσεις – μια ποσοτική και ποιοτική – προκειμένου να αποκομίσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για την οικονομική και κοινωνική κατάσταση στα δύο νησιά, καθώς επίσης να καταγράψουμε και να αξιολογήσουμε τις απόψεις και τις στάσεις διαφορετικών ομάδων του τοπικού πληθυσμού για τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές:
 - **Ποσοτική έρευνα**: συγκεντρώθηκαν πάνω από 200 ερωτηματολόγια (που επιμερίζονται σε: 100 τοπικού πληθυσμού, 50 επαγγελματιών αλιέων και 50 ερασιτεχνών αλιέων στα δύο νησιά)
 - **Ποιοτική έρευνα**: διεξήχθησαν πάνω από 33 προσωπικές συνεντεύξεις (με εκπροσώπους φορέων που δραστηριοποιούνται στις περιοχές μελέτης αλλά και εκτός περιοχών μελέτης, επιλεγμένοι επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς, κ.λπ.).

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

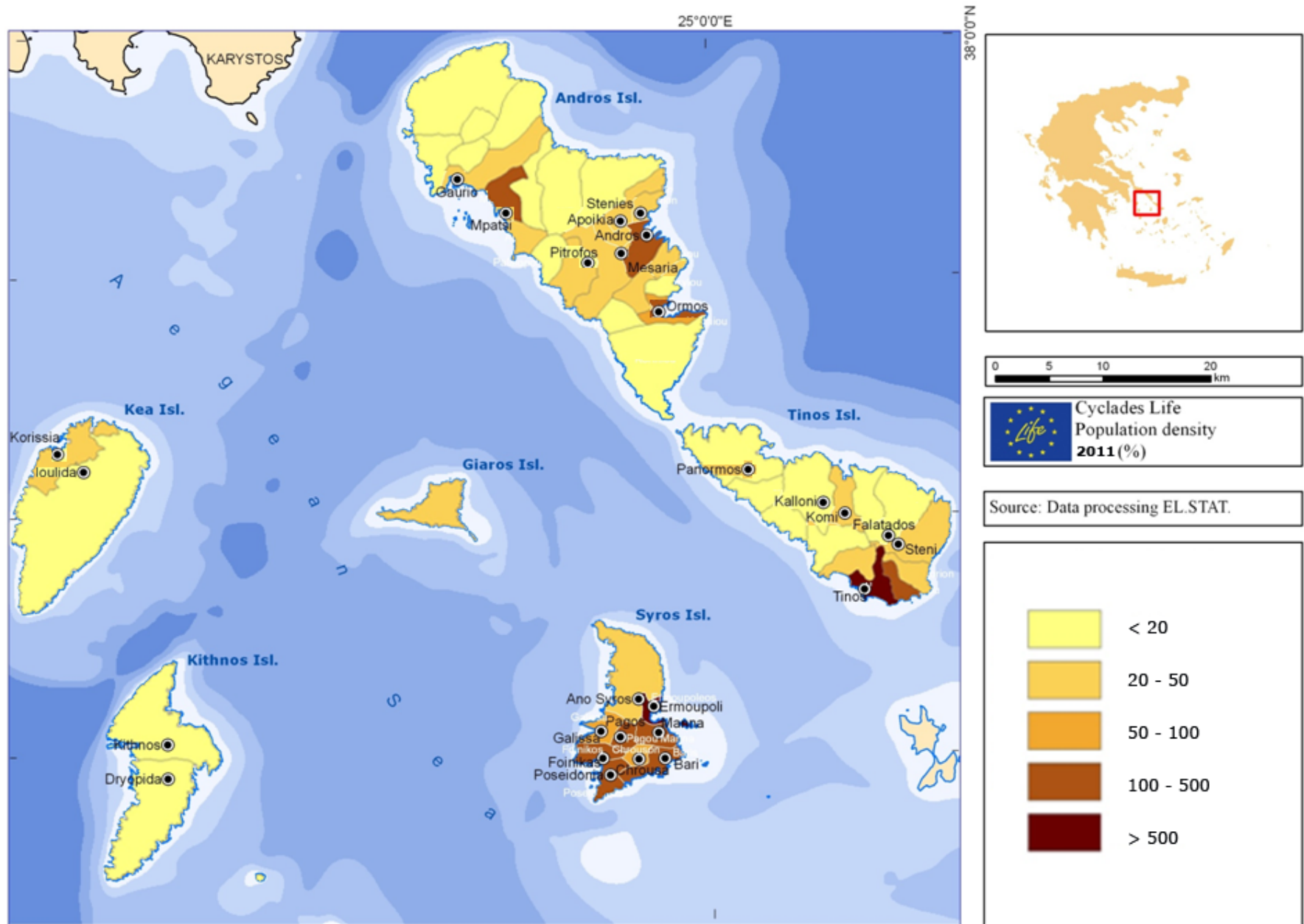
- ▶ Οι δύο περιοχές έρευνας (Σύρος και Άνδρος), παρότι ανήκουν στο ίδιο σύμπλεγμα νησιών (Βόρειες Κυκλάδες), παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους όσον αφορά την πληθυσμιακή δυναμική τους και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους.
- ▶ Ο τουρισμός και η γεωργία/ αλιεία αποτελούσαν βασικές οικονομικές δραστηριότητες και στις δύο περιοχές. Στη Σύρο το ναυπηγείο «Νεώριο» ήταν ένα από τα παλαιότερα της Ελλάδας, και η Άνδρος έχει μια μακρά ναυτιλιακή ιστορία.
- ▶ Ο πληθυσμός των δύο νησιών κατά την περίοδο 1951-2011 έχει ακολουθήσει γενικότερα φθίνουσα πορεία συγκριτικά με την αύξηση του πληθυσμού που άρχισε να καταγράφεται στις Κυκλάδες και στο Νότιο Αιγαίο ήδη από τη δεκαετία του 1980.

**ΓΡΑΦΗΜΑ 1.1. Εξέλιξη του πραγματικού πληθυσμού των νησιών
συγκριτικά με τις Κυκλάδες και το Νότιο Αιγαίο, 1951-2011**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφών Πληθυσμού, 1951-2011.

Χάρτης 1. Η πληθυσμιακή πυκνότητα στις Βόρειες Κυκλάδες

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Στοιχεία Απογραφής Πληθυσμού 2011.

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Ο πληθυσμός της Σύρου μειώθηκε στο σύνολο της περιόδου αναφοράς κατά 29%, ενώ κατά την τελευταία δεκαετία 2001-2011 έχει παρουσιάσει αύξηση 8,6%.
- ▶ Η Σύρος είναι από τις περισσότερο πυκνοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων με πληθυσμιακή πυκνότητα 261.9 άτομα/ τετρ.χλμ.
- ▶ Το 2001 ο αλλοδαπός πληθυσμός αντιστοιχούσε σε 2,8% του συνολικού πληθυσμού, ενώ το 2011 άγγιξε το 6,5%.
- ▶ Η Σύρος διαθέτει περιορισμένο πρωτογενή τομέα, κάπως αναπτυγμένο το δευτερογενή και αρκετά αναπτυγμένο τον τριτογενή τομέα, λόγω κυρίως του γεγονότος ότι αποτελεί το διοικητικό κέντρο των Κυκλάδων.

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Ο πληθυσμός της Άνδρου βαίνει μειούμενος καθ' όλη την περίοδο αναφοράς (συνολική μείωση 38%) αν και παρατηρείται σημαντική εποχική διακύμανση του πληθυσμού καθώς την καλοκαιρινή περίοδο ο πληθυσμός της Άνδρου εκτιμάται ότι τετραπλασιάζεται.
- ▶ Η Άνδρος κατατάσσεται στις πιο αραιοκατοικημένες περιοχές των Κυκλάδων με πληθυσμιακή πυκνότητα μόλις 24 άτομα/ τετρ.χλμ.
- ▶ Το 2001 ο αλλοδαπός πληθυσμός αντιστοιχούσε σε 9,5% του συνολικού πληθυσμού, ενώ το 2011 άγγιξε το 20%.
- ▶ Η Άνδρος εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τον πρωτογενή τομέα, ενώ ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας είναι λιγότερο αναπτυγμένοι.

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Οι δύο περιοχές έρευνας έχουν αρκετά κοινά χαρακτηριστικά κυρίως ως νησιωτικές περιοχές της ίδιας περιφέρειας.
- ▶ Τα στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν μια εικόνα της Σύρου ως περισσότερο αναπτυγμένης περιοχής, σε σύγκριση με την Άνδρο, τόσο δημογραφικά όσο και από πλευράς απασχόλησης.
- ▶ Και οι δύο περιοχές έχουν χαμηλή εξάρτηση της οικονομίας τους από την αλιεία, αλλά η αλιευτική δραστηριότητα στα δύο νησιά διατηρεί τη σημασία της τόσο ως επαγγελματική όσο και ως ερασιτεχνική δραστηριότητα.
- ▶ Τα τελευταία έτη και τα δύο νησιά έχουν διατηρήσει ή αυξήσει τον πληθυσμό τους, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην εισροή και εγκατάσταση αλλοδαπών οι οποίοι – με τον έναν ή τον άλλο τρόπο - διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Με βάση τα στοιχεία της επιτόπιας έρευνας εντοπίζονται **σημαντικές ηλικιακές και εκπαιδευτικές διαφορές μεταξύ των ομάδων πληθυσμού στα δύο νησιά.**
- ▶ Ειδικότερα, οι επαγγελματίες αλιείς έχουν μεγαλύτερη ηλικία συγκριτικά με τους ερασιτέχνες αλιείς αλλά και τον τοπικό πληθυσμό σε κάθε νησί.
- ▶ Επιπρόσθετα, τόσο οι επαγγελματίες όσο και οι ερασιτέχνες αλιείς στην Άνδρο είναι συγκριτικά νεότεροι από τις αντίστοιχες κατηγορίες στην Σύρο.
- ▶ Αντίστοιχα εντοπίζονται και σημαντικές διαφορές στο εκπαιδευτικό επίπεδο μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών πληθυσμού όπως αναμένεται με βάση τις ηλικιακές διαφορές που αναφέρθηκαν ήδη.

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Επίσης, τα στοιχεία της επιτόπιας έρευνας δείχνουν ότι και οι δύο περιοχές έρευνας φαίνονται να **έχουν κερδίσει σημαντικό ανθρώπινο δυναμικό** (και ανθρώπινο κεφάλαιο) από την μετακίνηση πληθυσμού προς αυτές.
- ▶ Φαίνεται ότι η Άνδρος έχει ευνοηθεί κάπως περισσότερο, συγκριτικά με τη Σύρο ως προς την εισροή ανθρώπινου δυναμικού. Η βελτιωμένη δημογραφική εικόνα της Άνδρου οφείλεται στο γεγονός ότι σημαντικό τμήμα των ερωτώμενων έχουν εμπειρία εργασίας και διαμονής στο εξωτερικό.
- ▶ Ο δημογραφικός/ πληθυσμιακός παράγοντας καθώς επίσης και οι υφιστάμενες ανισότητες στο εκπαιδευτικό επίπεδο μεταξύ των διαφορετικών ομάδων πληθυσμού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση των στάσεων των ομάδων αυτών απέναντι στα ζητήματα οικονομικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος

Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά

- ▶ Η πλειοψηφία των ερωτώμενων απασχολείται στην τοπική αγορά εργασίας, ενώ περίπου το ένα πέμπτο αυτών έχουν δευτερεύουσα απασχόληση - δηλαδή είναι πολυαπασχολούμενοι καθώς διαθέτουν δύο τουλάχιστον πηγές απασχόλησης.
- ▶ Σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών αλλά και των ερασιτεχνών αλιέων στην Σύρο είναι συνταξιούχοι, συγκριτικά με την Άνδρο όπου μεγαλύτερο τμήμα και των δύο κατηγοριών πληθυσμού ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.
- ▶ Όσον αφορά τους κλάδους απασχόλησης, επισημαίνεται ότι η πλειοψηφία του τοπικού πληθυσμού απασχολείται στον τριτογενή τομέα (96% στη Σύρο και 83% στην Άνδρο). Στην Σύρο η πλειοψηφία των ερασιτεχνών αλιέων απασχολείται στον δευτερογενή τομέα (53%), ενώ στην Άνδρο τρεις στους τέσσερις ερασιτέχνες απασχολούνται στον τριτογενή τομέα.

Η κατάσταση της αλιείας

- ▶ Με βάση τα στοιχεία της επιτόπιας έρευνας είναι εμφανές ότι η αλιευτική δραστηριότητα είναι αρκετά εκτεταμένη και στις δύο περιοχές έρευνας.
- ▶ Οι επαγγελματίες αλιείς διαθέτουν μεγαλύτερα σκάφη, εργάζονται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στη διάρκεια του έτους και έχουν μεγαλύτερη παραγωγή συγκριτικά με τους ερασιτέχνες αλιείς οι οποίοι διαθέτουν μικρότερα σκάφη, εργάζονται για περιορισμένο χρονικό διάστημα και αλιεύουν σχετικά μικρές ποσότητες αλιευμάτων.
- ▶ Παρόλα αυτά οι αριθμοί των ερασιτεχνών αλιέων είναι μεγαλύτεροι από αυτούς των επαγγελματιών αλιέων και στις δύο περιοχές έρευνας.

Η κατάσταση της αλιείας

- ▶ Η αλιευτική δραστηριότητα στη Σύρο ασκείται πιο απρόσκοπτα συγκριτικά με την αντίστοιχη αλιευτική δραστηριότητα στην Άνδρο (όπου εμποδίζεται λόγω καιρικών συνθηκών).
- ▶ Οι αλιείς της Σύρου έχουν μεγαλύτερη εμβέλεια στην αλιευτική τους δραστηριότητα σε σχέση με τους συναδέλφους τους της Άνδρου. Η καταγεγραμμένη δυναμικότητα των σκαφών, καθώς και η αλιευτική παραγωγή δεν φαίνεται να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο περιοχών έρευνας.
- ▶ Παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζονται ως σημαντικά προβλήματα το μεγάλο κόστος της αλιείας και η μείωση των αλιευμάτων, στη Σύρο υπογραμμίζεται το αυστηρό σύστημα ελέγχου της αλιείας, ενώ στην Άνδρο υπογραμμίζονται οι ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία που οφείλονται κυρίως στις φώκιες.

Η κατάσταση της αλιείας

- ▶ Η εντατική και μέση αλιεία θεωρούνται σημαντικά προβλήματα του κλάδου και καταγράφονται ως τέτοια, καθώς επίσης η παράνομη αλιεία φαίνεται να στιγματίζεται από σημαντική μερίδα των αλιέων.
- ▶ Σημαντικό ποσοστό επαγγελματιών αλιέων προτίθεται να συνεχίσει τη δραστηριότητά του αλλά επίσης παρατηρείται και μια φθίνουσα πορεία της αλιευτικής δραστηριότητας ως επαγγελματικής δραστηριότητας και στα δύο νησιά λόγω του γερασμένου πληθυσμού των επαγγελματιών αλιέων και των δυσκολιών διαδοχής τους.
- ▶ Η συνέχιση της αλιευτικής δραστηριότητας ως ερασιτεχνικής είναι περισσότερο έκδηλη στην Άνδρο, αλλά οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ηλικία των ερωτώμενων.

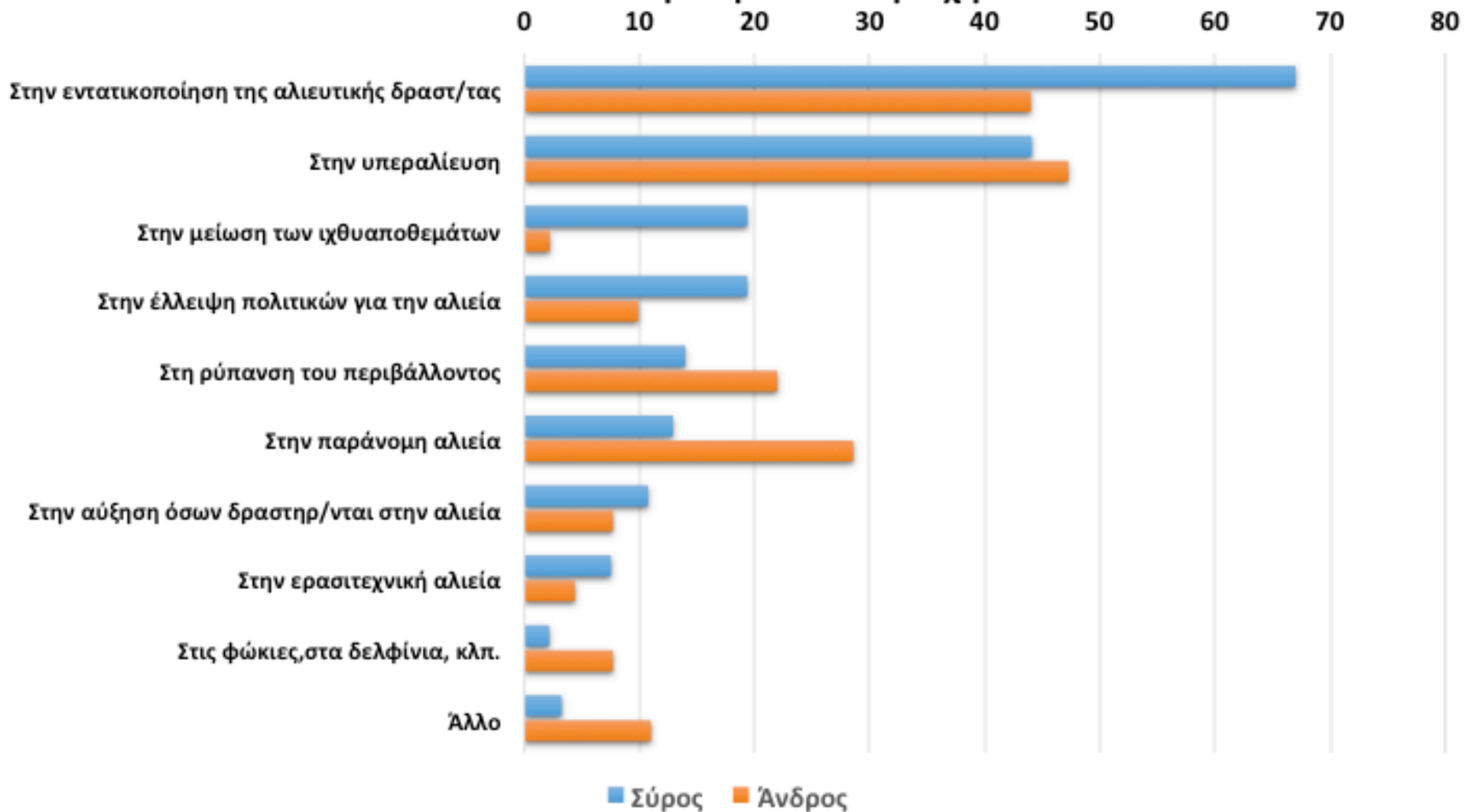
Στάσεις και απόψεις για την αλιεία

- ▶ Η αλιευτική δραστηριότητα βαίνει μειούμενη και στα δύο νησιά και αυτό επιβεβαιώνεται από την εξέταση των στάσεων των αλιέων (επαγγελματιών και ερασιτεχνών) όσο και του τοπικού πληθυσμού.
- ▶ Η πλειοψηφία των ερωτώμενων αναγνωρίζει τη μικρή σημασία της αλιείας για την οικονομική ανάπτυξη των δύο νησιωτικών κοινωνιών, ενώ δεν λείπουν εκείνοι που θεωρούν ότι η αλιεία δεν συνεισφέρει καθόλου στην τοπική οικονομική ανάπτυξη.
- ▶ Όσον αφορά τη σχέση αλιείας και προστασίας του περιβάλλοντος παρουσιάζονται κάποιες διαφοροποιήσεις στις απόψεις των κατοίκων. Κυριαρχεί πάντως και στα δύο νησιά η άποψη ότι η αλιεία πρέπει να περιοριστεί προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον (53% στη Σύρο και 39% στην Άνδρο), ενώ δεύτερη κατά σειρά ακολουθεί η άποψη ότι η αλιεία δεν σχετίζεται με το περιβάλλον (16% στη Σύρο και 25% στην Άνδρο).

Στάσεις και απόψεις για την αλιεία

- ▶ Οι επαγγελματίες αλιείς και των δύο περιοχών φαίνονται να διατυπώνουν ευνοϊκές προς το περιβάλλον στάσεις -χαμηλότερες όμως συγκριτικά με τον τοπικό πληθυσμό- και υποστηρικτικές για το επάγγελμά τους.
- ▶ Στην ερώτηση αν αυξήθηκαν ή μειώθηκαν τα αλιεύματα τα τελευταία έτη, μόλις το 2% των ερωτώμενων και στις δύο περιοχές απάντησε ότι αυξήθηκαν, ένα αντίστοιχο ποσοστό (3%) απάντησε πως ούτε αυξήθηκαν ούτε μειώθηκαν και η συντριπτική πλειοψηφία (95%) υποστήριξε την άποψη ότι τα αλιεύματα μειώθηκαν.
- ▶ Οι απόψεις των ερωτώμενων στις δύο περιοχές συγκλίνουν σχετικά με τους βασικότερους λόγους (υπεραλίευση και εντατικοποίησης της αλιευτικής δραστηριότητας) αλλά διαφοροποιούνται σε επιμέρους λόγους ανά περιοχή (Βλέπε Γράφημα 6.9).

ΓΡΑΦΗΜΑ 6.9. Εκτιμώμενοι λόγοι μείωσης των αλιευμάτων για τον συνολικό πληθυσμό ανά περιοχή

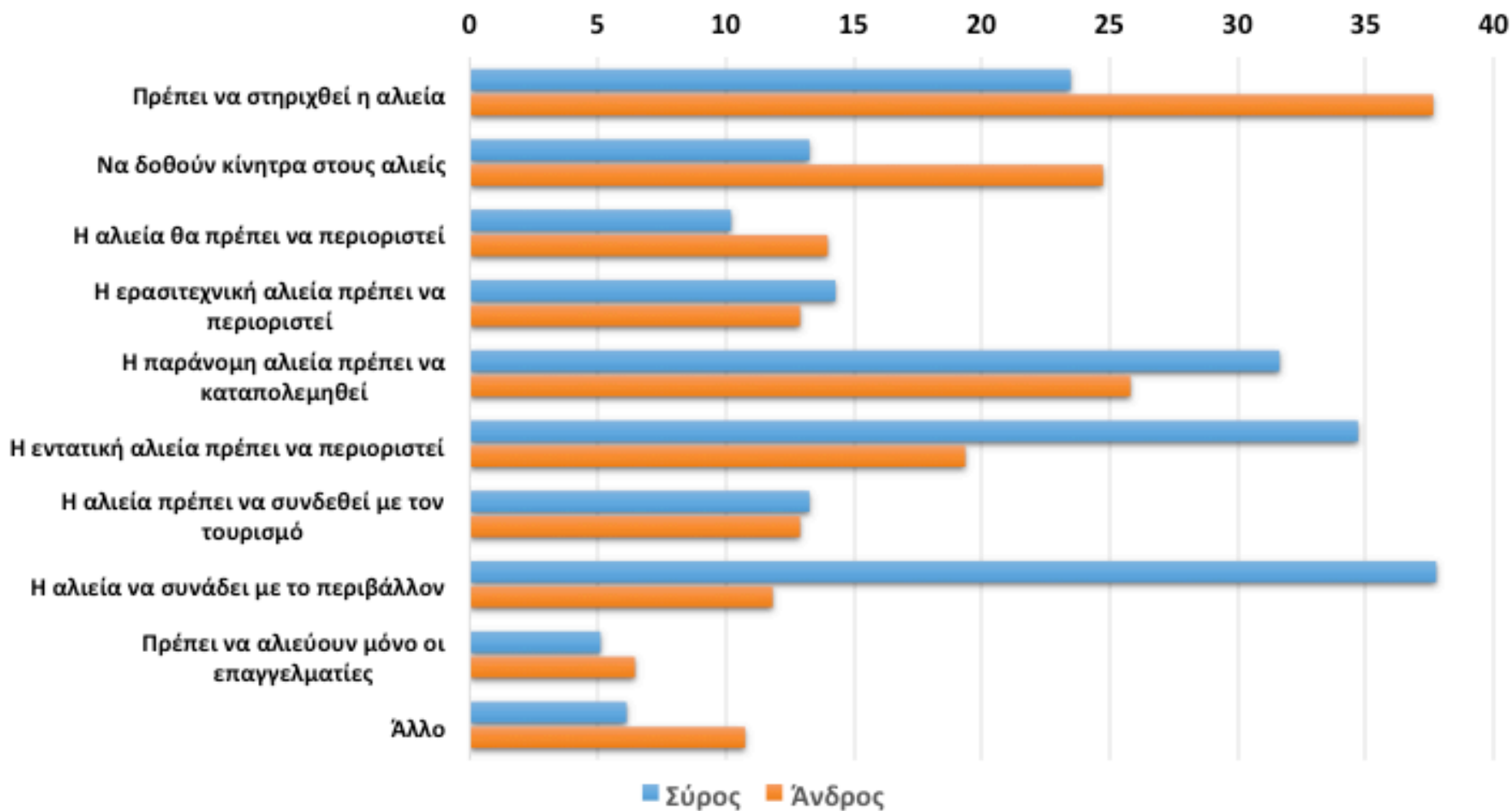

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Στάσεις και απόψεις για την αλιεία

- ▶ Από τις αναλύσεις των απόψεων των ερωτώμενων στις δυο περιοχές όσο αφορά το μέλλον της αλιείας καταγράφεται γενικότερα η ανάγκη στήριξης της αλιείας, η ανάγκη περιορισμού της εντατικής αλιευτικής δραστηριότητας, η ανάγκη καταπολέμησης της παράνομης αλιείας και η ανάγκη περιορισμού της αλιείας προκειμένου να προστατευτεί το περιβάλλον.
- ▶ Παρότι συνολικά κυριαρχούν ορισμένες απόψεις, υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανά νησί (βλέπε Γράφημα 6.11).
- ▶ Επισημαίνεται ότι οι διαφορετικές απόψεις καταδεικνύουν την **ανάγκη περισσότερης ενημέρωσης σχετικά με την κατάσταση και τις προοπτικές της αλιείας στις δύο περιοχές**, έτσι ώστε οι προτάσεις να συνδέονται με πραγματικές ανάγκες και όχι με όσες προσλαμβάνει η κάθε ομάδα πληθυσμού ανεξαρτήτως της αλιείας.

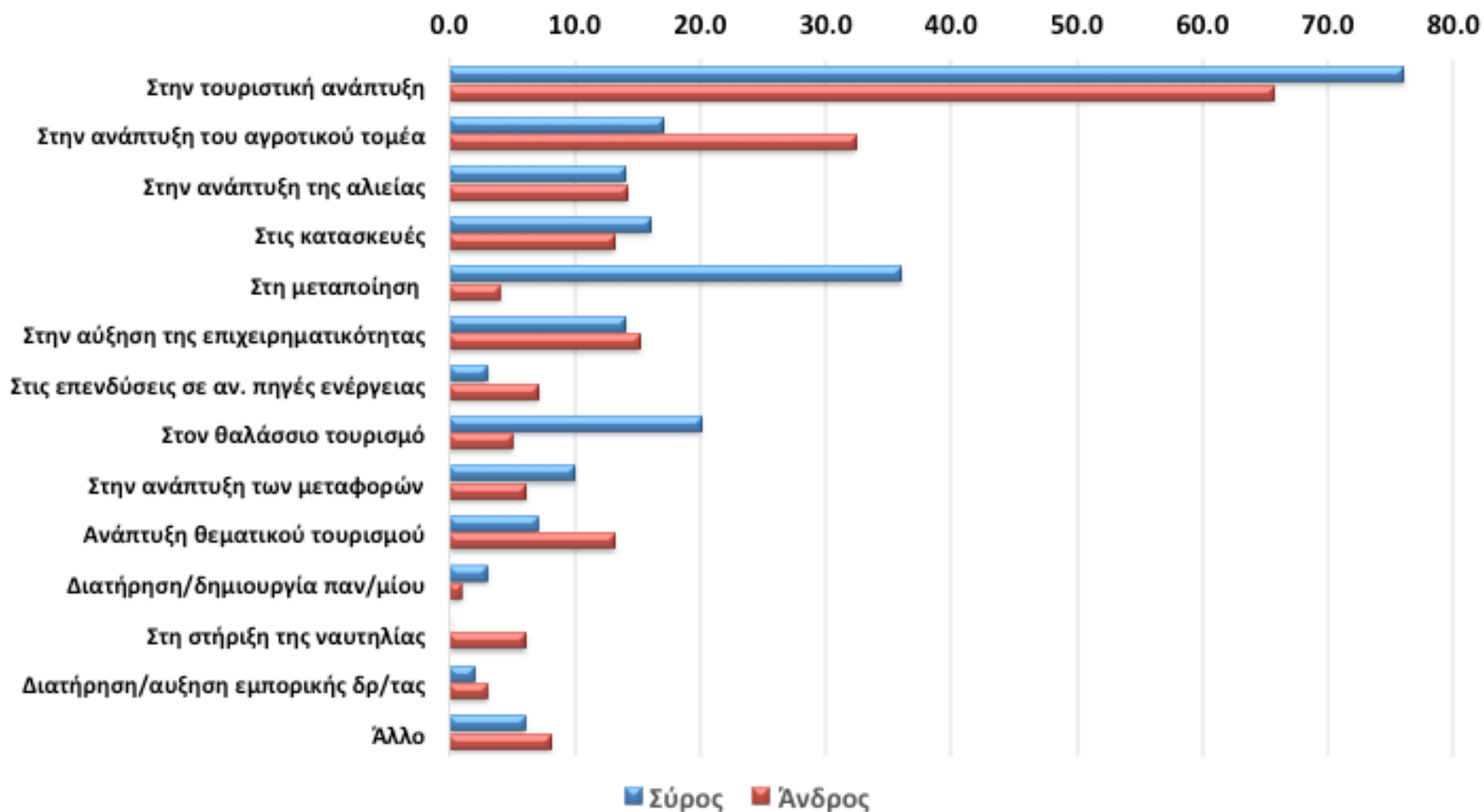
ΓΡΑΦΗΜΑ 6.13. Απόψεις του συνολικού πληθυσμού σχετικά με το μέλλον της αλιείας ανά περιοχή

Στάσεις και απόψεις για την οικονομική ανάπτυξη

- ▶ Σχετικά με το που θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα όσον αφορά την ανάπτυξη της κάθε περιοχής, **η τουριστική ανάπτυξη αποτελεί λίγο πολύ μονόδρομο και κυριαρχεί στις απόψεις** των ερωτώμενων στα δύο νησιά (βλέπε Γράφημα 7.6).
- ▶ Όμως το οικονομικό μίγμα στο οποίο θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την ανάπτυξη διαφέρει μεταξύ των δύο περιοχών. Στη Σύρο οι κάτοικοι επισημαίνουν ότι πρέπει να *"...ξαναγεννηθεί το Νεώριο.."* που χαρακτηρίζεται ως *"...ο πνεύμονας του νησιού"*, ο οποίος ανατροφοδοτούσε τον τοπικό οικονομικό κύκλο και οδηγούσε στην αύξηση των καταναλωτικών δυνατοτήτων των κατοίκων.
- ▶ Αντίστοιχα στην Άνδρο υπογραμμίζεται η ανάγκη στήριξης του αγροτικού τομέα, δηλαδή της γεωργίας και της κτηνοτροφίας.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.6. Που πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής σας;

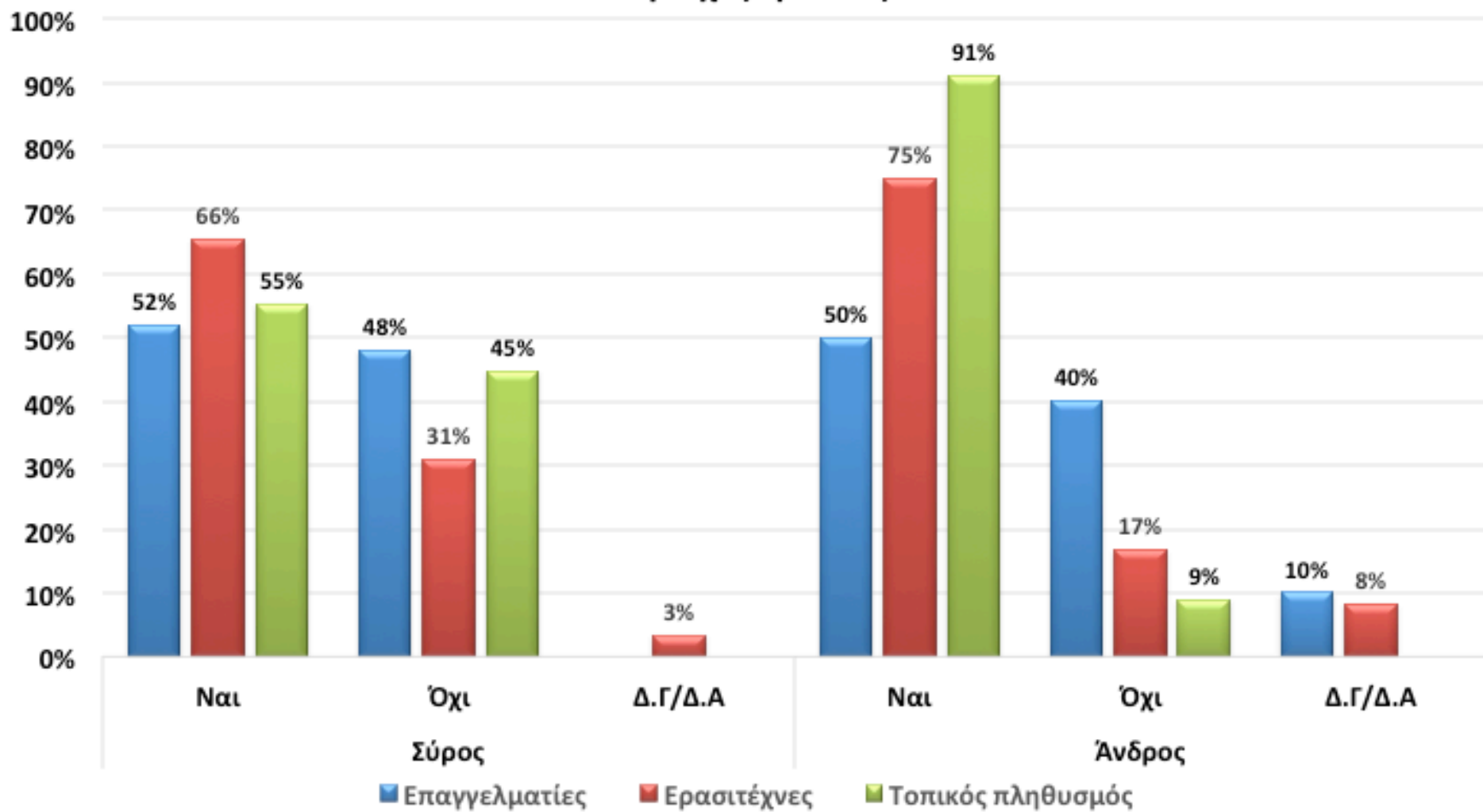

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Στάσεις και απόψεις για την οικονομική ανάπτυξη

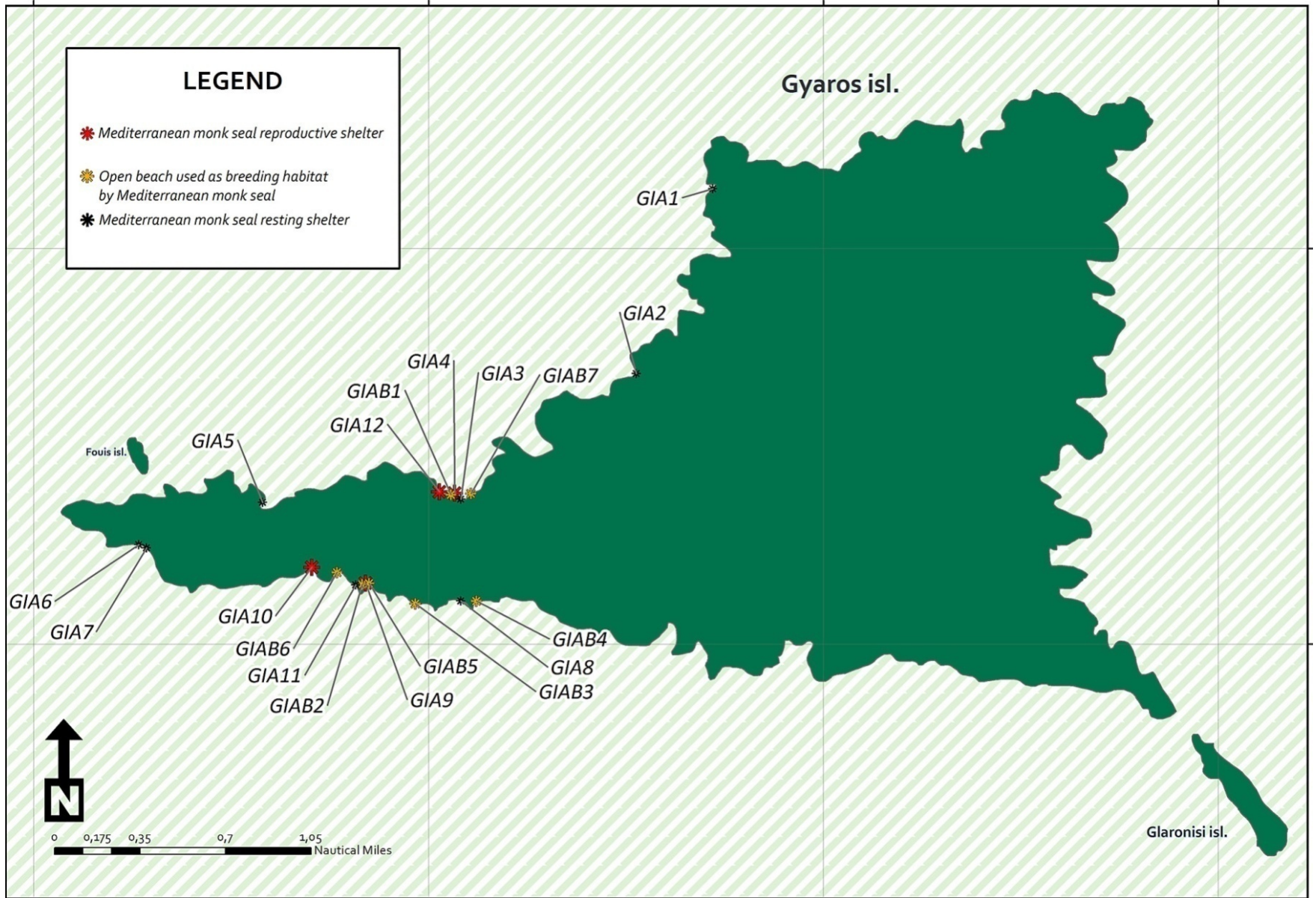
- ▶ Σχετικά με το βαθμό ενημέρωσης των ερωτώμενων για την ύπαρξη κάποιας προστατευόμενης περιοχής στο νησί όπου κατοικούν, σχεδόν οκτώ στους δέκα ερωτώμενους στην Άνδρο προσδιόρισε κάποιες προστατευόμενες περιοχές, ενώ στη Σύρο το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται στο 57% των ερωτώμενων (βλέπε Γράφημα 7.4).
- ▶ Ωστόσο μεταξύ των τριών ομάδων πληθυσμού παρατηρούνται ορισμένες διαφοροποιήσεις. Στη Σύρο σχεδόν περισσότερο 'ενημερωμένοι' για την ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών (στη Σύρο ή στη Γυάρο) εμφανίζονται οι ερασιτέχνες αλιείς και ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά ο τοπικός πληθυσμός και οι επαγγελματίες αλιείς.
- ▶ Στην Άνδρο εννιά στους δέκα ερωτώμενους από το τοπικό πληθυσμό προσδιόρισε κάποια προστατευόμενη περιοχή στην Άνδρο (όχι όμως στη Γυάρο), άποψη την οποία ακολουθούν τρεις στους τέσσερεις ερασιτέχνες και το ήμισυ των επαγγελματιών αλιέων.

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.4 Γνώση για την ύπαρξη προστατευόμενης περιοχής στις περιοχές έρευνας

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Χάρτης 2. Τα καταφύγια της μεσογειακής φώκιας στο νησί της Γυάρου

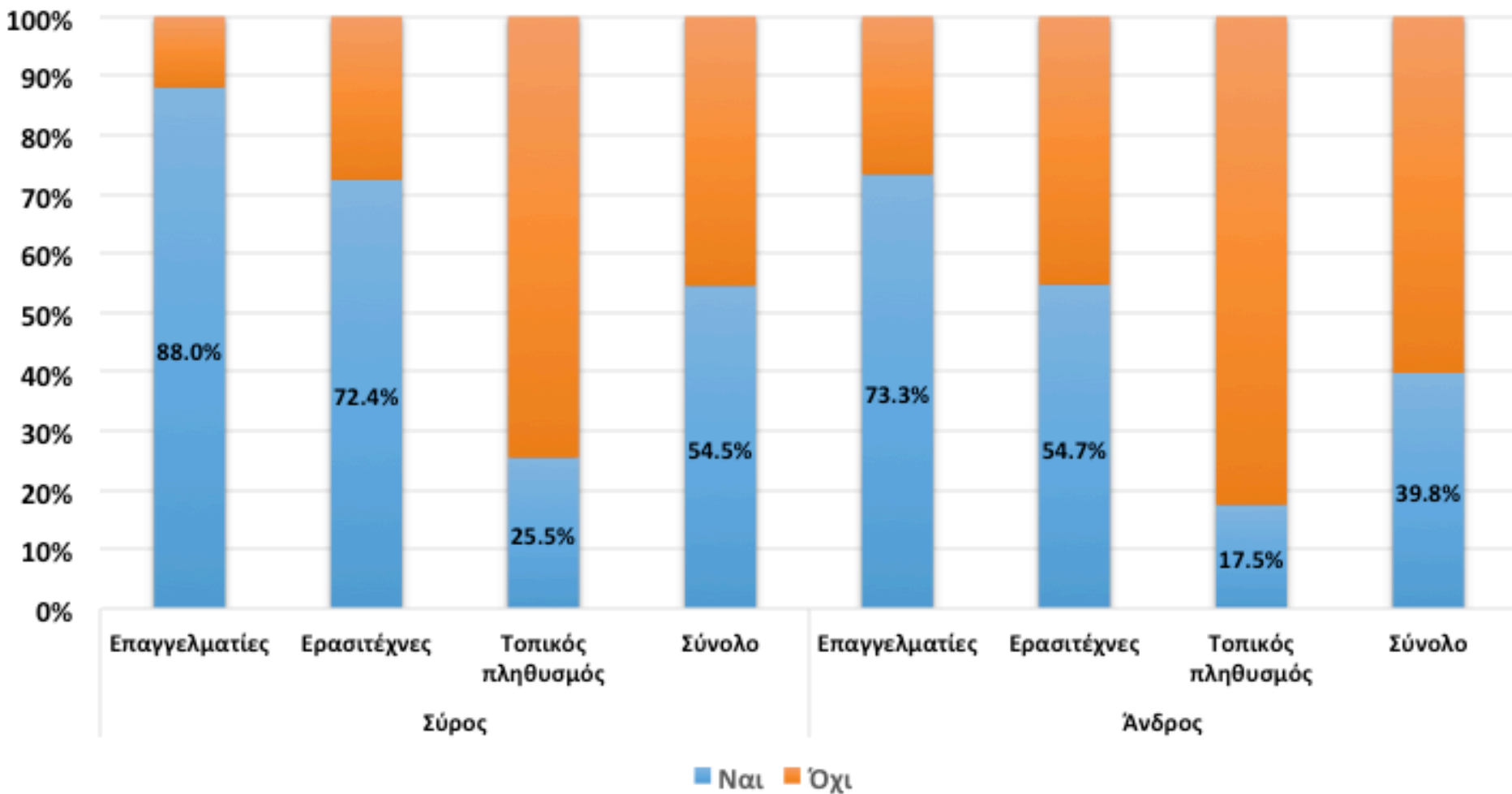

Πηγή: Mom Hellas report.

Στάσεις και απόψεις για τη Γυάρο

- ▶ Κατά την επιτόπια έρευνα στις δύο περιοχές έρευνας έγινε εμφανές, ότι υπάρχει καλύτερη γνώση των κατοίκων της Σύρου συγκριτικά με τους κατοίκους της Άνδρου, σχετικά με τη Γυάρο. Η καλύτερη αυτή γνώση, που εξηγείται από τη γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ των νησιών αποτυπώθηκε σε μεγάλο βαθμό και στις απαντήσεις των ερωτηματολογίων.
- ▶ Στη Σύρο οι επαγγελματίες (88%) και ερασιτέχνες (72%) αλιείς έχουν επισκεφθεί το νησί της Γυάρου σε αρκετά μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι ο τοπικός πληθυσμός (26%). Κάτι τέτοιο προφανώς σχετίζεται με την καλύτερη πρόσβαση των δυο ομάδων στη χρήση μηχανοκίνητων σκαφών/ βαρκών δεδομένου ότι δεν μπορεί να μεταβεί κάποιος στη Γυάρο με πλοίο της γραμμής. Στην Άνδρο καταγράφονται χαμηλότερα ποσοστά επίσκεψης του νησιού και στις τρεις ομάδες πληθυσμού (βλέπε Γράφημα 8.1).

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.1. Επίσκεψη των ερωτώμενων στο νησί του Γυάρου ανά ομάδα πληθυσμού

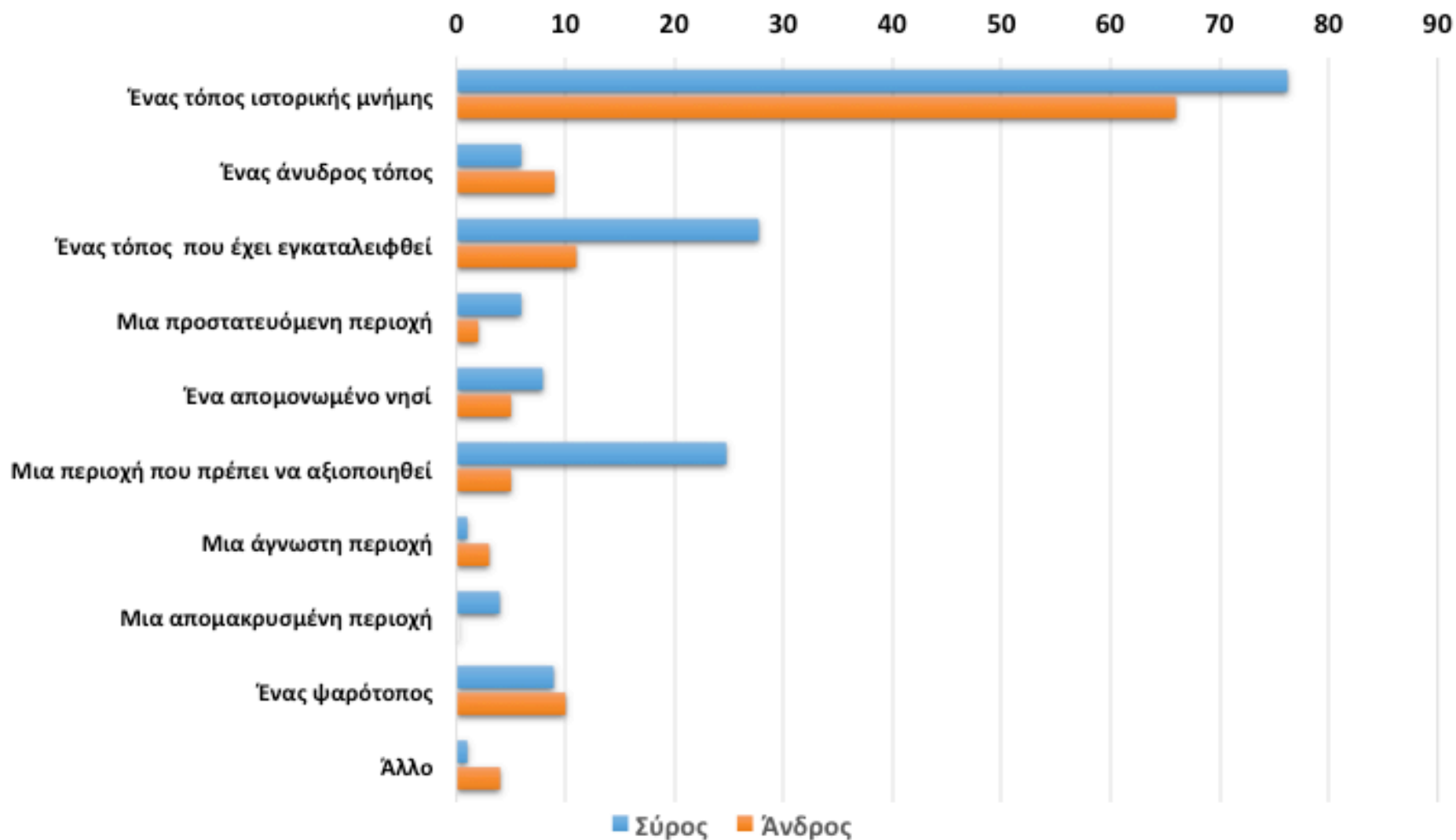

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Στάσεις και απόψεις για τη Γυάρο

- ▶ Στο ερώτημα που απευθύνθηκε σε όλους τους ερωτώμενους «*τι είναι κατά την άποψή σας το νησί της Γυάρου;*» υπάρχουν σημαντικές συγκλίσεις και αποκλίσεις ανά περιοχή:
- ▶ Συγκρίνοντας τις απόψεις του συνολικού πληθυσμού των δύο περιοχών βλέπουμε, ότι πέραν του ότι το νησί είναι «*τόπος ιστορικής μνήμης*» που αναφέρεται σχεδόν στερεοτυπικά και από τους δύο πληθυσμούς (76% στη Σύρο και 66% στην Άνδρο), υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στις απόψεις του πληθυσμού των δύο νησιών ως προς τις άλλες προσλήψεις της Γυάρου. Στην Σύρο κυριαρχεί η αντίληψη, ότι η Γυάρος είναι ένας εγκαταλειμμένος τόπος (28%) αλλά και ότι πρέπει να αξιοποιηθεί (24%). Στην Άνδρο, από την άλλη πλευρά, διατυπώνεται η άποψη, ότι η Γυάρος είναι ένας εγκαταλειμμένος τόπος (11%) (βλέπε Γράφημα 8.5).

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.5. Πρόσληψη της Γυάρου ανά περιοχή

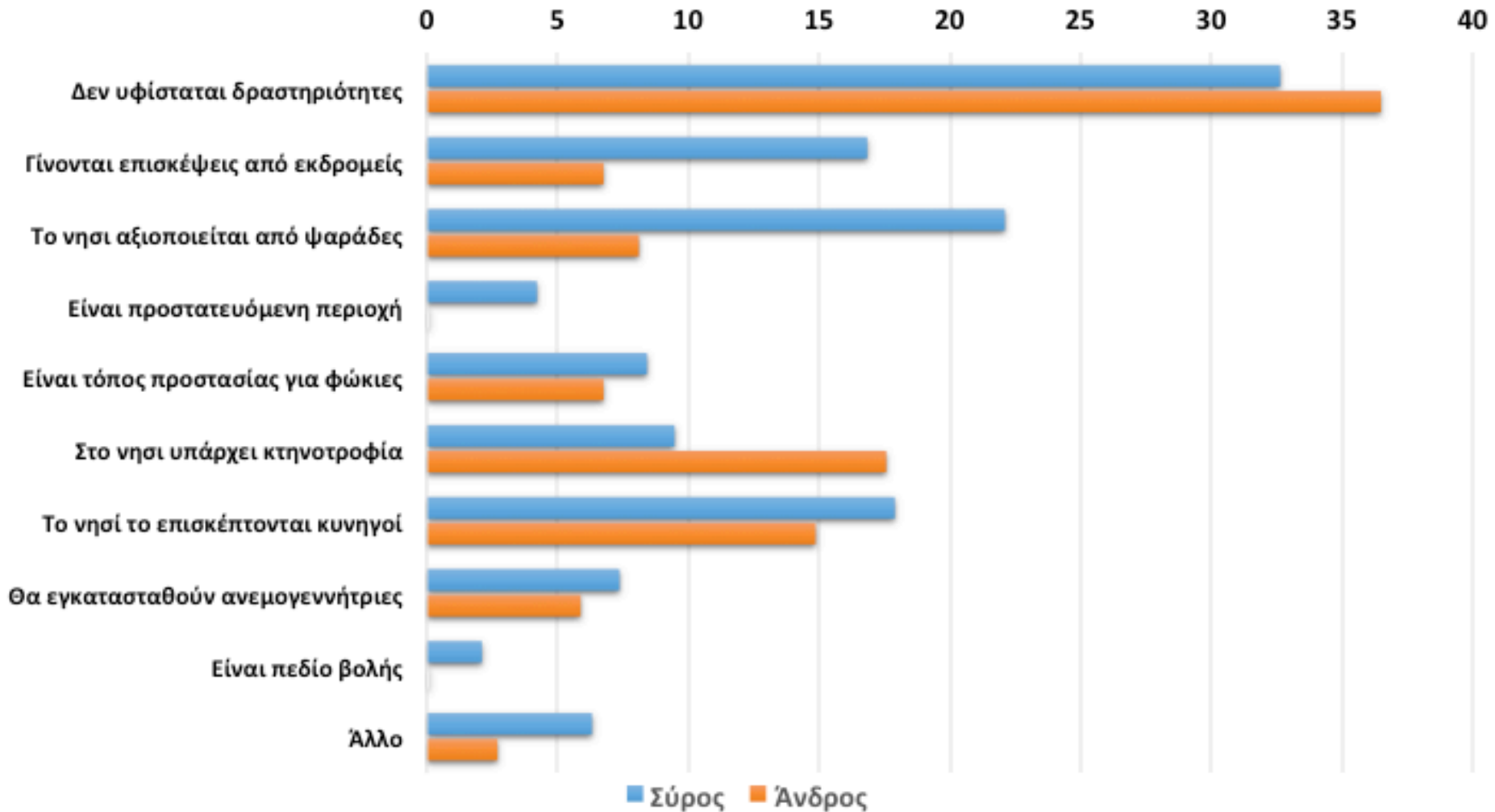

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Στάσεις και απόψεις για τη Γυάρο

- ▶ Σχετικά με τις δραστηριότητες που υπάρχουν στο νησί της Γυάρου, η πλειοψηφία των ερωτώμενων και των δύο περιοχών θεωρεί, ότι γενικά στο νησί δεν υφίστανται δραστηριότητες (33% στη Σύρο και 36% στην Άνδρο).
- ▶ Όμως, αυτό που φαίνεται να γνωρίζουν καλά και οι δύο πληθυσμοί είναι ότι το νησί επισκέπτονται κυνηγοί, το νησί αξιοποιείται από ψαράδες, είναι τόπος προστασίας για τις φώκιες, στο νησί υπάρχει κτηνοτροφία, και ότι σχεδιάζεται η εγκατάσταση ανεμογεννητριών (βλέπε Γράφημα 8.8).

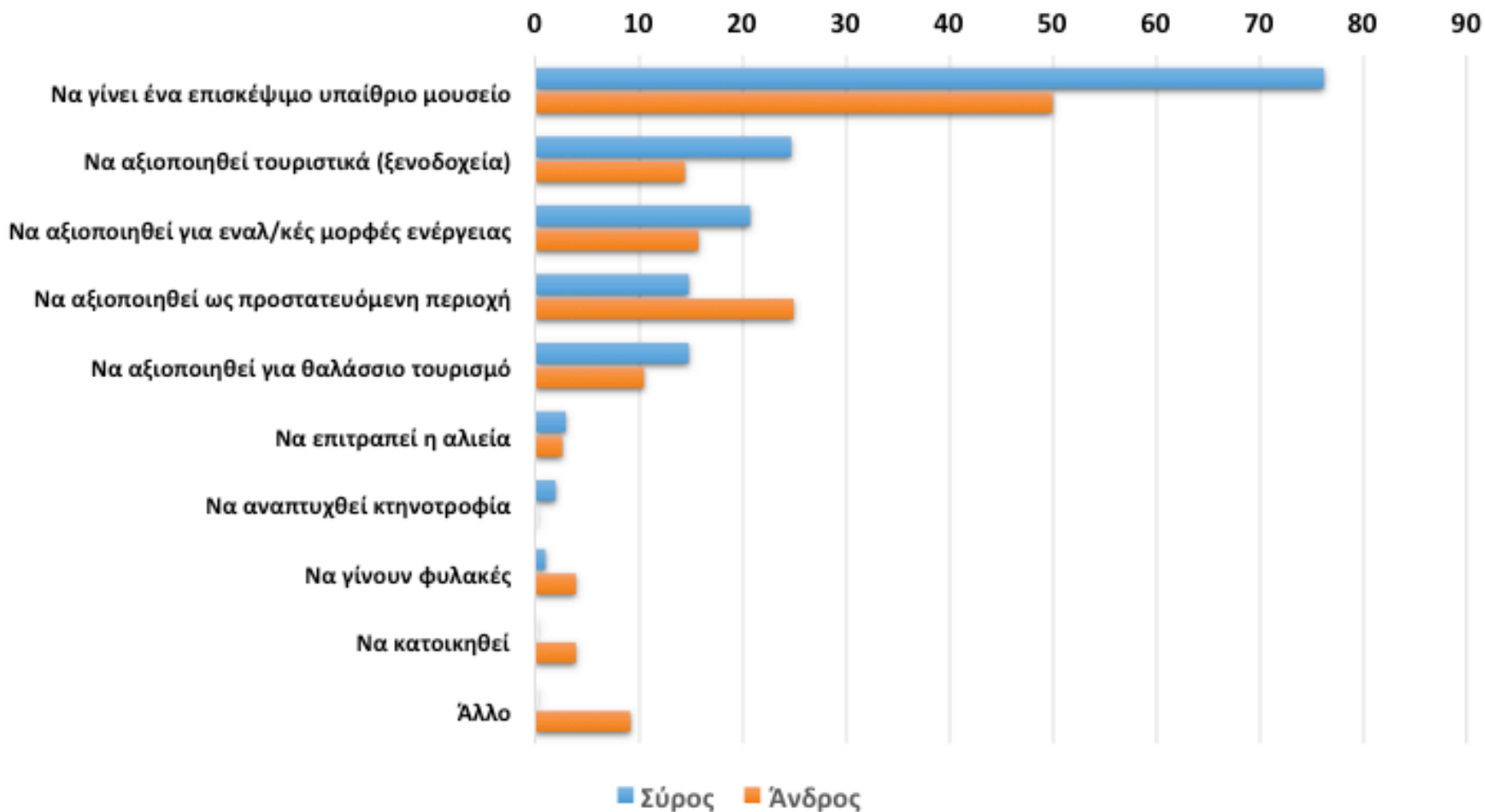
ΓΡΑΦΗΜΑ 8.8. Εκτιμώμενες δραστηριότητες στη Γυάρο ανά περιοχή

Στάσεις και απόψεις για τη Γυάρο

- ▶ Σχετικά με το μέλλον της Γυάρου, οι κάτοικοι της Σύρου - λόγω της γενικά στενής σχέσης που θεωρούν ότι έχουν με τη Γυάρο - επισημαίνουν πιο συχνά την ανάγκη οικονομικής ανάπτυξης του νησιού και την οποία συνδέουν με την τουριστική ανάπτυξη ή την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (βλέπε Γράφημα 8.14).
- ▶ Από την άλλη πλευρά οι κάτοικοι της Άνδρου, όντας μακρύτερα από τη Γυάρο αναγνωρίζουν πολύ περισσότερο την ανάγκη οριοθέτησής της ως προστατευόμενης περιοχής, ενώ ενδιαφέρονται λιγότερο για την οικονομική της ανάπτυξη – γεγονός που δεν φαίνεται να τους αφορά τόσο πολύ λόγω απόστασης.

ΓΡΑΦΗΜΑ 8.14. Προτάσεις για το μέλλον της Γυάρου ανά περιοχή έρευνας

Πηγή: Έκθεση Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, Δράση Α2, Στοιχεία επιτόπιας έρευνας 2014.

Συμπερασματικά σχόλια

- ▶ Οι δημογραφικές, εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ανισότητες μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών του πληθυσμού εξηγούν σε σημαντικό βαθμό τις διαφορές στις στάσεις και τις απόψεις τους σχετικά με την αλιεία, την οικονομική ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόσληψη της Γυάρου.
- ▶ Διαπιστώνεται η ύπαρξη σημαντικού ελλείμματος ενημέρωσης των διαφορετικών πληθυσμιακών κατηγοριών σχετικά με το περιβάλλον, την αλιεία και για τις ευκαιρίες οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών τους.
- ▶ Ένα βασικό συμπέρασμα από την ανάλυση των απόψεων και των στάσεων του συνολικού πληθυσμού στα δύο νησιά είναι η γενικότερη αποδοχή του περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας ως μιας λύσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της μείωσης των αλιευμάτων αλλά και ως μέτρο προστασίας του περιβάλλοντος.

Συμπερασματικά σχόλια

- ▶ Παρόλα αυτά υπάρχει αρκετός δρόμος που πρέπει να διανυθεί προκειμένου οι άμεσα επηρεαζόμενες πληθυσμιακές κατηγορίες των επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων να συναινέσουν/ συνεργαστούν και να συμμετάσχουν ενεργά σε κάποιο μέτρο περιορισμού της αλιευτικής δραστηριότητας σε μια οριοθετημένη θαλάσσια περιοχή (της Γυάρου).
- ▶ Η Γυάρος ως ένας «κοινός πόρος», που θεωρείται από την συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων ως αναξιοποίητος και ανεκμετάλλευτος αποτελεί το επίδικο, καθώς διάφοροι «φορείς-χρήστες» δείχνουν έτοιμοι να «αξιοποιήσουν/ αναπτύξουν» το εν λόγω νησί.
- ▶ Η κατάρτιση ενός στρατηγικού πλαισίου για την ήπια αξιοποίησή της φαίνεται να είναι το ζητούμενο (από πολλές πλευρές) - παράλληλα με την δρομολόγηση δράσεων συμμετοχής σε ένα διαχειριστικό σχήμα που θα εμπλέκει ουσιαστικά τους «χρήστες» αυτού του κοινού πόρου, χωρίς να καταλήξει το όλο εγχείρημα σε αδιέξοδο.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

